

OPTİK PİYASASI GÖRÜLDÜ

Emircan Aksakal
3.DUD Rekabet Uzmanı, Rekabet Kurumu

Rekabet Kurulu, Fransız-İtalyan şirketi olan EssilorLuxottica S.A'ya hâkim durumunu kötüye kullandığı ve 2018 yılında verdiği taahhütlere aykırı davrandığı gerekçesiyle 492 milyon TL idari para cezası verdi.

Günümüzde çok yaygın bir şekilde karşılaşılan göz hastalıkları, çevresel ya da genetik faktörlere bağlı olarak gelişen ve çeşitli görme problemlerine yol açabilen fiziksel rahatsızlıklardır. Bu tip rahatsızlığa sahip olan hasta, göz hastalıkları uzman doktoru tarafından yazılan reçete ile optisyene başvurmaktadır. Optisyenler de hastanın göz yapısını ve ihtiyaçlarını değerlendirerek doğru görme ve konfor amacıyla gözlük ölçülerini almakta ve görme kusurunu gidermek için gözlük vermektedir. Optisyenler hastanın ölçülerini alabilmek ve kaliteli bir hizmet sunabilmek amacıyla birtakım araç gereci mağazasında bulundurmak zorundadır. Zorunlu olan bu araçlar arasında en önemlisi cam kesme makinesidir. Cam kesme makinesi, gözlük camının çerçeveye uygun hale getirilmesini sağlamaktadır.

Soruşturmaya döndüğümüzde soruşturmanın tarafı olan ve küresel ölçekte faaliyet gösteren 2018 yılında birleşme sonucu oluşan EssilorLuxottica, Ray-Ban, Burberry, Michael Kors, Versace ve Prada gibi birçok

Ray-Ban,
Burberry,
Michael Kors,
Versace ve
Prada gibi
markalar
EssilorLuxottica
bünyesinde.

güneş gözlüğü markasını bünyesinde bulundurmakta ve gözlük çerçevesi satışı da yapmaktadır. Aynı zamanda gözlük camı ve optisyenlerde kullanılan cam kesme makinesinin üretim ve satışını yapan şirket, Sunglass Hut ve 2021 yılında bünyesine kattığı Atasun ile optik endüstrisinin perakende seviyesinde de faaliyet göstermektedir.

2021 yılı sonunda başlayan soruşturmada EssilorLuxottica'nın optisyenlerle yaptığı sözleşmelerde gözlük camı alımlarını kendisinden yapmaları karşılığında optisyenlere cam kesme makinelerini çok uygun şartlarda vereceği böylelikle rakip gözlük camı üreticilerini pazardan dışlayacağı iddiaları ele alınmıştır.

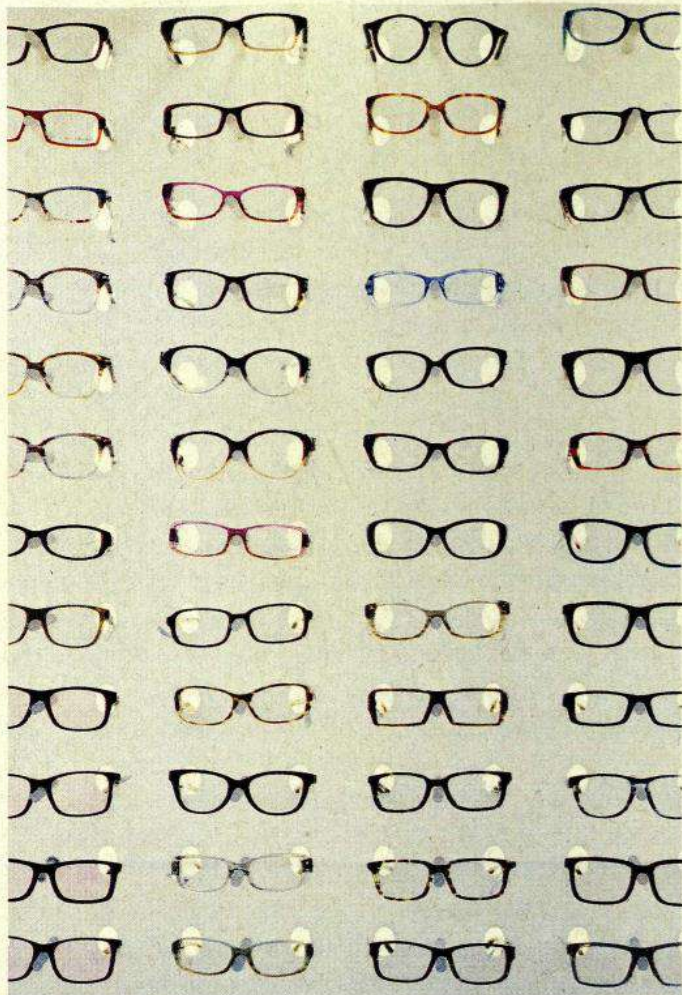
Soruştırma süreci sonunda Kurul, EssilorLuxottica'nın gözlük camı ve

cam kesme makinesini birlikte sunduğu sözleşmelerin ve pazardaki diğer eylemlerinin münhasırlık oluşturduğunu ve optisyenlerin alımlarını kendisine kaydırmasına sebep olduğunu tespit etmiştir. Dolayısıyla şirketin pazardaki eylemlerinin rakipleri için dışlayıcı olduğu ve 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Taahhüdün önemi

Rekabet otoriteleri rekabeti kısıtlama ihtimali bulunan birleşme veya devralma işlemlerini tamamen yasaklamak yerine taahhüt paketiyle işlemi rekabet hukuku kurallarına uygun hale getirmektedir. 2018 yılında Fransız menşeli Essilor ve İtalyan menşeli Luxottica, Kurul kararı sonrasında EssilorLuxottica çatısı altında birleşmiş ve şirket bu birleşme işleminin tamamlanması için birtakım yapısal ve davranışsal taahhütler getirmiştir. Bu iki şirketin bulunduğu ürünlerin birbirlerini tamamlayıcı nitelikte ve optisyenlerin ihtiyaçlarının tamamına yakınına karşılayabilecek genişlikte olması nedeniyle ilgili birleşme işlemine taahhütler kapsamında izin verilmiştir. 01.10.2018 tarih ve 18-36/585-286 sayılı Kurul kararı ile şirket için bağlayıcı hale getirilen taahhütlerden belki de en önemlisi sözleşmesel veya fiili münhasırlık uygulamayacağıdır. Ancak soruşturma kapsamında ulaşılan sonuç, münhasırlık yoluyla, Kanun'un 6. maddesinin ihlalinin yanı sıra taahhütlerin ihlali anlamına da gelmekte.

Şirketler birleşme veya devralma dosyalarında veya soruşturma sürecinde Rekabet Kuruluna taahhüt vererek ya işleme izin verilmesini sağlamakta ya da soruşturmanın sonlanmasını talep edebilmektedir. Ancak bu kararlarla görülmektedir ki şirketlerin ilgili

süreçleri tamamlamak için verdiği taahhütler eğer titizlikle uygulanmazsa çok daha ciddi problemlere yol açabilmektedir. Bu anlamda şirketler Kurula sunacakları taahhüt paketi üzerinde çalışırken etki analizi yapmalı ve ilerleyen dönemlerde doğabilecek sorunları bertaraf etmelidir. Nitekim Kurul şirketler tarafından verilen taahhütlere önem vermekte ve taahhüt mekanizmasının etkinliğini yakından takip etmektedir.

Para cezasının kapsamı

Kanun'un 17. maddesinin a bendinde, nihai karar veya geçici tedbir kararı ile getirilen yükümlülüklerle ya da verilen taahhütlere uyulmaması durumunda her gün için şirketin gayri safi gelirlerinin on binde beşi oranında idari para cezası verileceği belirtilmiştir. Kurul bu maddeye dayanarak EssilorLuxottica'nın 2018 yılında münhasırlık yapmama şeklinde verdiği taahhüde aykırı davrandığını tespit etmiş ve bin günü aşan süreli para cezası uygulamıştır. 16. maddede öngörülen idari para cezaları şirketlerin yıllık cirolarının %10'u ile sınırlandırılmış olsa da Kurul bu kararıyla 17. madde kapsamında verilecek para cezalarında %10 ile sınırlı olmadığını ortaya koymuştur.

Ayrıca Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca idari para cezası uygulanması gerektiğine karar verilse de 17. madde kapsamında süreli para cezası uygulandığı için aynı eylem ve konudan dolayı mükerrer ceza uygulanamayacağına ilişkin "ne bis in idem" hukuk genel ilkesi çerçevesinde yeni bir idari para cezasına hükmedilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Böylelikle ilgili şirkete toplam 492.191.132 TL idari para cezası verilmiştir.

Optik piyasasında rekabet

Gözlük ve gözlük camının kullanımı çoğunlukla sağlık amacıyla olsa da aksesuar ve moda unsuru da kullanımını yaygınlaştırmaktadır. Göz hastalıklarının tedavisi amacıyla gözlük camı üretimi yapan irili ufaklı birçok şirket sektörde faaliyet göstermektedir. Sektörün diğer bir önemli parçası ise hastalarla doğrudan iletişim halinde olan optisyenlerdir. Günümüzde 8 binin üzerinde optisyen mağazası bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu optisyenlerin birçoğu bağımsız olarak faaliyet gösterse de azımsanamayacak kadarı zincir mağaza olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Optisyen mağazalarında her marka güneş gözlüğü, gözlük camı ve çerçeve bulabilmek biz tüketicilerin arzu ettiği bir durum. Rekabet Kurulu da bunu temin etmek adına geçmişten bugüne verdiği kararlarıyla sektöre yön vermekte ve sektörün daha rekabetçi bir yapıda faaliyet göstermesini sağlamaktadır. Bu anlamda Rekabet Kurulunun bu kararı optik piyasasında verdiği ilk karar değil, muhtemelen son kararı da olmayacaktır. Kurulun gözü optik piyasasında olmaya bundan sonra da devam edecektir.